

AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING PEDAGOGIKADAGI O'RNI

Xosilova Shaxnoza Begmurat qizi

Axborot texnologiyalari va menejment universiteti "Pedagogika" kafedrasida o'qituvchisi

Annotatsiya: *Axborot texnologiyalari (AT) bugungi kunda ta'lim jarayonida muhim rol o'ynaydi. Ularning pedagogikadagi o'rni keng ko'lamliligi va turli xil sohalarida qo'llanilmoqda. Axborot texnologiyalari ta'lim jarayonini yanada samarali va interaktiv qilishga yordam beradi. Quyida axborot texnologiyalarining ta'limdagi asosiy foydalari va ularni qo'llash usullari haqida batafsil to'xtalib o'tamiz.*

Kalit so'zlar: *Axborot texnologiyalari, pedagogika, ta'lim jarayoni, ta'limdagi asosiy foydalari, interaktiv, tezlik, qulaylik.*

O'quv materiallarini raqamlashtirish:

O'quv materiallarini raqamlashtirish orqali talabalarga va o'quvchilarga materiallarni istalgan vaqtda va istalgan joyda olish imkoniyati yaratildi. Elektron kitoblar, onlayn ma'ruzalar va boshqa raqamli resurslar ta'lim olishni osonlashtiradi va talabalarga o'zlarining shaxsiy o'quv rejalarini tuzishga yordam beradi.

O'quv materiallarini raqamlashtirishning o'zining juda katta afzalliklari bor. O'quv materiallarini raqamlashtirish orqali talabalarga va o'quvchilarga quyidagi imkoniyatlar yaratiladi:

Tezlik va qulaylik: Raqamlashtirilgan o'quv materiallariga internet orqali istalgan vaqtda va istalgan joyda kirish mumkin. Bu, talabalarga o'quv jarayonini tezlashtirish va o'zlarining shaxsiy jadvalini o'rganishga imkon beradi.

Taqdim etilgan mavzular va ko'nikmalarni qidirishning osonligi: Elektron kitoblar, onlayn ma'ruzalar, va boshqa raqamli resurslar talabalar uchun to'plangan, tartiblangan, va qidirishni osonlashtirgan ma'lumotlar bilan to'ldirilgan. Bu, talabalarga kerakli bilimlarni qidirish va topishda yordam beradi.

O'zlashtirilgan o'quv rejasi: Talabalar o'zlarining shaxsiy o'quv rejalarini tuzishda raqamlashtirilgan materiallar katta yordam beradi. Har bir talaba o'zining o'quvga tayyorgarlik darajasiga, qiziqqan mavzulariga va o'z o'rganish uslubiga muvofiq materiallarni tanlash imkoniyatiga egadir.

Interaktivlik va amaliyotlar: Raqamlashtirilgan materiallar interaktiv vositalar orqali talabalarga amaliy mashg'ulotlar tuzish imkoniyatini taqdim etadi. Bu, o'quvchilarni o'zlarining bilimlarini sinash va tasdiqlash uchun amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Monitoring va baholash: Raqamlashtirilgan o'quv platformalari o'quvchilarni monitoring qilish va baholash imkoniyatini taqdim etadi. Bu, muallimlarga talabalarining rivojlanish jarayonini baho berishda yordam beradi va o'quvchilarga o'zlarining ustuvor mavzularini aniqlashda yordam beradi.

Bular o'quv materiallarini raqamlashtirishning muhim afzalliklari bo'lib, o'quv jarayonini yanada samarali va qulay qilish uchun katta o'rin egadir.

Интерактив ta'lim muhitlari:

Интерактив ta'lim muhitlari, masalan, virtual sinflar va onlayn ta'lim platformalari, o'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi o'zaro aloqani kuchaytiradi. Videokonferensiyalar, onlayn forumlar va chat xonalar orqali talabalarning savollariga tezkor javoblar olishlari va guruh bo'lib ishlash imkoniyatlari yaratilgan.

Интерактив ta'lim muhitlari, ta'limda yangi va samarali usullar yaratishda muhim rol o'ynaydi. Virtual sinflar va onlayn ta'lim platformalari, o'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi o'zaro aloqani kuchaytiradi. Bunday muhitlar quyidagi imkoniyatlarni taqdim etadi:

Videokonferensiyalar: O'qituvchilar va talabalar o'rtasida videokonferensiyalar o'quv jarayonini samarali va interaktiv qilishda yordam beradi. Ular doimiy aloqani ta'minlash, o'qitishni tezkor va sodda qilish, masalalar haqida munozara olib borish imkoniyatlarini yaratishadi.

Onlayn forumlar va chat xonalar: Bu platformalar talabalar uchun muhimdir, chunki ular bilim almashish, savollarga javob olish, guruh bo'lib ishlash va o'qituvchilar bilan o'zaro aloqani mustahkamlash uchun imkoniyat yaratadi. Talabalar o'zlarining fikrlarini o'zlariga xos forumlarda bayon qilishadi.

Amaliy mashg'ulotlar va jamoatchilik: Интерактив ta'lim muhitlari o'qituvchilar va talabalar o'rtasida amaliy mashg'ulotlar tashkillashtirishga imkon beradi. Guruh bo'lib ishlash, loyihalar ustida hamkorlik qilish va boshqa amaliy faoliyatlar o'quvchilarni o'zlarini rivojlantirish va mustahkam qilishga olib keladi.

Shaxsiy o'quv rejasi: Bu muhitlar talabalarga o'zlarining o'quv rejalarini o'zgartirish, istalgan vaqtda va istalgan joyda o'rganish imkoniyatini taqdim etadi. Har bir talaba o'zining shaxsiy o'rganish yo'li va tempini tanlashda ozodlikni ta'minlaydi.

Ta'limni shaxsiylashtirish:

Axborot texnologiyalari yordamida ta'lim jarayoni har bir talabaning individual ehtiyojlariga moslashtirilishi mumkin. Masalan, adaptiv o'quv dasturlari talabalar bilim darajasini aniqlab, ularga mos materiallar va mashqlarni taqdim etadi. Bu esa o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada samarali qiladi.

Ta'lim resurslarining kengayishi:

AT yordamida ta'lim resurslarining soni va sifati oshib bormoqda. Masalan, ochiq ta'lim resurslari (Open Educational Resources, OER) va massiv ochiq onlayn kurslar (MOOC) talabalarga dunyo bo'ylab nufuzli universitetlarning kurslarini o'zlashtirish imkoniyatini beradi.

Ha, ta'lim resurslarining kengayishi haqida gapiraylik. Ochiq ta'lim resurslari (OER) va massiv ochiq onlayn kurslar (MOOC) talabalar uchun eng muhim va ko'plab foydali bo'lgan manbalardan ba'zilaridir. Bu resurslar talabalarga dunyo bo'ylab nufuzli universitetlarning kurslarini o'zlashtirish, yangi bilimlarni o'rganish va o'z o'quv rejalarini bo'yicha rivojlanish uchun katta imkoniyatlar taqdim etadi.

Ochiq ta'lim resurslari (OER):

OER, masalan, bepul darsliklar, videolar, maqolalar, va boshqa ta'lim materiallarini o'z ichiga oladi. Ular avvaldan tayyorlangan va dunyo bo'ylab qo'llaniladigan materiallar bo'lib, ular talabalarga ko'plab mavzular bo'yicha ilm olishda yordam beradi.

OER, o'rganishni osonlashtirish uchun aniq va qulay usullar bilan tayyorlangan. Bu, talabalar uchun samarali o'quv jarayonini ta'minlashda yordam beradi va o'zlashtirilgan o'quv rejalarini rivojlantirishda ishlatiladi.

Massiv ochiq onlayn kurslar (MOOC):

MOOC, ko'p talabalarga bir vaqtning o'zida bir nechta mavzular bo'yicha dars olish imkonini beradi. Bu kurslar nufuzli universitetlar, muhandislik firmalari, va so'zlashilgan o'quv markazlar tomonidan taqdim etiladi.

MOOC, onlayn darslarni, amaliy mashg'ulotlarni va boshqa ta'lim matnlarini taqdim etadi. Bu kurslar talabalarga tanqidga oid ma'lumotlar, jamoatchilik va ko'nikmalar yaratish, va yangi bilimlarni o'rganish imkoniyatlarini beradi.

Bu tur ta'lim resurslari, talabalarga dunyo bo'ylab eng yangi bilimlarni o'rganish, o'zlashtirish va o'z o'quv rejalarini bo'yicha rivojlanishga yordam beradi. Ularning soni va sifati kengayib borayotganligi bilan, ta'lim sohasida yangiliklar va rivojlanishlar o'rtasida yana yuqori darajada aloqani ta'minlaydi.

Baholash jarayonining avtomatizatsiyasi:

Axborot texnologiyalari baholash jarayonini avtomatlashtirish imkonini beradi. Onlayn testlar, avtomatik baholash tizimlari va tahliliy dasturlar yordamida o'qituvchilar talabalarni baholash jarayonini tezkor va aniqlik bilan amalga oshiradilar.

Masofaviy baholash: Onlayn testlar va avtomatik baholash tizimlari talabalarning natijalarini masofaviy ravishda tahlil qilish imkonini beradi. Bu, o'qituvchilar uchun muddatli darslardan foydalanish, masofaviy o'rganish, va o'zlashtirilgan o'quv rejalarini yaratish imkonini yaratadi.

To'g'ri vaqr: Avtomatik baholash tizimlari va tahliliy dasturlar to'g'ri vaqt va o'zlashtirilgan javoblar berish imkonini taqdim etadi. Bu, o'qituvchilar uchun talabalarning rivojlanish darajasini aniq va to'g'ri tahlil qilishda yordam beradi.

Shunday qilib, axborot texnologiyalari baholash jarayonini avtomatlashtirish o'qitish sohasidagi faoliyatlarni samarali va tezkorlashtirishda katta rola ega. Bu tizimlar o'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi aloqani kuchaytiradi va ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi.

Ta'limning mavjudligini oshirish:

Onlayn ta'lim platformalari va raqamli resurslar ta'lim olishni yanada kengroq miqyosda mavjud qiladi. Masofaviy ta'lim dasturlari orqali talabalarga geografik joylashuvidan qat'i nazar, sifatli ta'lim olish imkoniyati yaratiladi.

Ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish:

AT ilmiy tadqiqotlarni olib borishda ham muhim rol o'ynaydi. Elektron kutubxonalar, ilmiy jurnallar va tahliliy dasturlar tadqiqotchilarga katta hajmdagi ma'lumotlarni tez va samarali tahlil qilish imkoniyatini beradi.

Ta'lim jarayonida yaratish va hamkorlik:

Axborot texnologiyalari orqali o'qituvchilar va talabalar birgalikda loyiha va dasturlar yaratishi mumkin. Masalan, Google Docs va boshqa hamkorlik vositalari orqali talabalar guruh bo'lib ishlashlari va birgalikda ijodiy loyihalar yaratishlari mumkin.

Xulosa:

Axborot texnologiyalari pedagogik jarayonning ajralmas qismiga aylandi. Ular ta'lim samaradorligini oshirish, o'quv materiallarini kengaytirish, ta'limni shaxsiylashtirish va talabalar o'rtasida hamkorlikni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Axborot texnologiyalarini to'g'ri va samarali qo'llash orqali ta'lim sifatini yanada yaxshilash va talabalarga zamonaviy bilim va ko'nikmalarni taqdim etish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/ta-lim-tizimida-axborot-texnologiyalarning-tutgan-o-rni>
2. <https://cyberleninka.ru/article/n/ta-lim-tizimida-axborot-texnologiyalarining-o-rni-va-ahamiyati>
3. <https://zenodo.org/records/10650269>

